

MEDEDEELINGEN.

I.

DE KARTUIZER PIETER DORLANT.

Dr. Mr. Leonard Willems heeft onlangs bij Martinus Nijhoff in druk doen verschijnen zijn *Elckerlyc-Studiën*¹⁾. Van dit boek heeft ons in het bijzonder Hoofdstuk I geboeid. Dit behandelt in 22 bladzijden druks de vraag: « Is Pieter Doorlant de auteur van den Elekerlyc? » Men herinnert zich den pennestrijd, die daarover reeds lang is gevoerd. Sedert de Gentsche hoogleraar Logeman in zijn *Elckerlyc-uitgave* van 1892²⁾ den in de Latijnsche editie van 1536 als auteur genoemden Petrus Diesthemius heeft geïdentificeerd met Petrus Dorlandus, die in 1507 als vicarius van het kartuizerklooster bij Diest is gestorven, scheen de wetenschap zich nagenoeg algemeen bij Logeman's veronderstelling neer te leggen.

Reeds in 1910 heeft Willems echter de juistheid van deze gissing in twijfel getrokken. In een bijdrage over « Pieter Doorlant en zijn twee levens van Sint-Anna »³⁾ betoogde hij, dat verdere nasporingen omtrent Dorlant's persoon en werk noodig zouden zijn om meer licht in deze nog niet opgeloste kwestie te verkrijgen. Nochtans is Dorlant blijven gelden als de schrijver van *Elckerlyc*. Voorzover bekend heeft slechts DR. J. VAN MIERLO S. J. in zijn *Beknopte Geschiedenis van de Oud- en Middelnederlandsche Letterkunde* (Antwerpen 1930) nog eens onderstreept, dat de stelling, als zouden Pieter van Diest en Pieter Dorlant een en dezelfde persoon zijn geweest, op vrij zwakke gronden berust.

De vraag, die hem in 1910 al bezig hield, heeft Willems sindsdien niet losgelaten. Hij heeft zich de moeite gegeven om zijn onderzoekingen grondig voort te zetten. De uitkomsten hiervan worden ons in de pas verschenen studies voorgezet. Is Dorlant inderdaad de auteur geweest van de moraliteit *Den Spiegel der Salicheyt van Elckerlyc*? Zekerheid is ook thans niet verkregen. Het onderzoek van Mr. Willems is op een non liquet uitgelopen. De verzamelde gegevens zijn nog ontoereikend gebleken om daarop een conclusie pro of contra Logeman's gissing te baseeren.

Na een korte beschrijving van de verschillende edities van de moraliteit, die tot de eerste helft der 16e eeuw zijn verschenen, en

1) DR. MR. LEONARD WILLEMS, lid der Vlaamsche Academie, *Elckerlyc-Studiën* ('s Gravenhage 1934), 185 blz.

2) DR. H. LOGEMAN, *Elckerlijck, a fifteenth century Dutch morality (presumably by Petrus Dorlandus) and Everyman, a nearly contemporary Translation*. (Gand 1892).

3) *Tijdschr. voor Boek- en Bibliotheekwezen*, 8ste Jaargang, bl. 1-6.

een korte behandeling van de ten gunste van den Middelnederlandschen tekst besliste twistvraag aangaande de prioriteit van *Elckerlyc* of *Everyman*, staat Mr. Willems stil bij de kwestie van het auteurschap.

Het eenig overgebleven exemplaar van den Delftschen wiegedruk van omstreeks 1495-1496, bewaard in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, is geschonden. De titelbladzijde ontbreekt o.m. en in het overige vindt men geen schrijversnaam genoemd. Deze editio princeps is tweemaal als postincunabel herdrukt, echter zonder vermelding van auteursnaam. De oudste uitgave, waarin wel een naam voorkomt, is de Latijnsche bewerking van Christiaan Sterck (*Ischyrius*), in 1536 gedrukt. Deze heeft zijn werk betiteld: *Homulus Petri Diesthemii*. Hieruit mag men besluiten, dat de door *Ischyrius* gebezigde Nederlandsche tekst waarschijnlijk als auteur heeft genoemd zekeren Pieter van Diest. Het is echter ook mogelijk, dat *Ischyrius*, die in de jaren 1517-1536 scholarch te Maastricht was⁴⁾, op andere wijze was ingelicht omtrent den schrijver van *Elckerlyc*. Wij komen daarop aanstonds nog even terug.

Wij zullen de door Mr. Willems bijeengebrachte argumenten voor en tegen de stelling, dat men in dezen Petrus Diesthemius den Zeelhemschen kartuizer Pieter Dorlant moet zien, op den voet volgen en de gelegenheid aanwenden om daarbij nu en dan een opmerking of aantekening van onzen kant in het midden te brengen.

Wie was de kartuizermonnik Pieter Dorlant? Willems begint met zijn opmerking van 1910 te herhalen, namelijk dat diens naam was Doorlant. In alle handschriften luidt de naam Doorlant of Doerlant, nooit: Dorlant. Ook deze laatste schrijfwijze is echter, naar onze meening, niet meer dan een spellingvariant. Een stelling nemen tegen de schrijfwijze Dorlant of Dorland schijnt daarom overdreven. In ieder geval doet het hier weinig ter zake.

De bio- en bibliografen lichten ons slechts summier in omtrent Pieter Dorlant en zijn levensbijzonderheden. Hij was in 1454 geboren. Dat hij geboortig zou zijn van Diest, vindt men in de oude bronnen niet medegedeeld. Het komt ons voor, dat wij over geen enkele aanwijzing beschikken aangaande de plaats zijner geboorte. Dorlant is monnik geworden in het kartuizerklooster te Zeelhem bij Diest, heeft aldaar als vicarius gefungeerd en is er 25 Augustus 1507 op 53-jarigen leeftijd gestorven. Omstreeks welken tijd hij te Zeelhem het kled van Sint-Bruno heeft aangenomen, wordt nergens medegedeeld. In verband met zijn geboortjaar kan men aannemen, dat dit op zijn vroegst omstreeks 1472 is geweest. Het is echter niet uitgesloten, dat Dorlant bijvoorbeeld eerst na 1490 kartuizer is geworden.

In het laatst van zijn leven is hij door een zware ziekte langen tijd

4) Zie over hem *Nieuw Ned. Biograf. Woordenboek*, VIII (Leiden 1930), blz. 905-906. *Ischyrius* werd ook Christiaan van Vrijaldenhoven genoemd.

aan zijn cel gekluisterd. Vele geschriften van zijn hand zijn in handschrift of in druk bewaard.

Veelal wordt Dorlant door de oude en de moderne bibliografen genoemd *prior* van de kartuizers te Zeelhem. Tegen deze dwaling komt Willems terecht op, want Dorlant heeft deze waardigheid nimmer bekleed. Willems heeft nagegaan, hoe deze vergissing is ontstaan, en meent haar oorsprong te moeten zoeken in de kartuizer-bibliografie, die Petreius in 1609 te Keulen heeft doen verschijnen⁵⁾. Inderdaad betitelt Petreius hem op blz. 252 van dit werk als *prior*. Nochtans meenen wij, dat de oorsprong der vergissing wel bij Petreius moet worden gezocht, doch op een andere plaats. In 1608 namelijk heeft de Keulsche kartuizer Theodorus Petreius van Kampen bij Petrus Cholinus in druk uitgegeven onder den titel *Chronicon Cartusiense Dorlant's Corona Cartusiana* met weglating van het achtste boek en met toevoeging van een bundel noten en aanvullingen (« *Elucidationes breves* ») van eigen hand, die 162 bladzijden druks beslaan. Op de titelbladzijde van deze uitgave leest men met groote letters : « *D. Petri / Dorlandi / Diestensis olim / Cartusiae prioris / doctissimi / Chronicon / Cartusiense* ». Inde error !

Willems wijst op enkele gegevens, op grond waarvan het voor hem wel vast staat, dat Dorlant nooit *prior* is geweest. Aan deze kan nog het volgende worden toegevoegd. Wij kennen nagenoeg volledig de reeks prioren, die de chartreuse bij Diest hebben bestuurd in de jaren, gedurende welke Dorlant aldaar kan hebben geleefd.

Van omstreeks 1474 tot 1499 is het Zeelhemsche huis bestuurd door D. Nicolaas van Leiden, die een jaar na zijn aftreden, n.l. 6 April 1500 is gestorven. In zijn plaats is in 1499 door de Grande Chartreuse tot *prior* benoemd D. Nicasius van Lichtervelt⁶⁾ van Ieperen, monnik van het klooster bij Gent, die van 1497 tot 1499 *vicarius* was geweest van de kartuizernonnen te Brugge⁷⁾. Nadat deze omtrent 1501 van het prioraat was ontheven⁸⁾, schijnt de leiding van het convent te zijn overgenomen door Henricus de Molendino, die echter al spoedig is opgevolgd door Jan die Ghelasmaker. Althans deze bestuurde het huis op 26 December 1503⁹⁾ en ontving in dat jaar van het generaal kapittel de opdracht om zich in verbinding te stellen met een weldoenster, die te Kortrijk een kartuizer klooster wilde stichten, en om dienaangaande op het ge-

5) TH. PETREIUS, *Bibliotheca Cartusiana* (Coloniae 1609).

6) Staatsarchief Hasselt, fonds kartuizers, oorkonde van 10 Febr. 1501.

7) *Chartae Capituli generalis Ordinis Cartusiensis* (hs. Lucca, Italië) 1499 : « *Priori domus in Zeelhem prope Diest, visis testimoniis aliquorum fratrum et instantiis prioris, fit misericordia et praeficitur ibidem in priorem D. Nicasium de Lichtervelde, monachum professum domus Gandavi, a vicariatu domus monialium prope Brugis absolutum* ».

8) Hij overleed in 1501 of begin 1502 (*chartae c. g.* 1502).

9) Oorkonde Staatsarchief Hasselt, fonds kartuizers.

neraal kapittel van 1504 verslag uit te brengen. In de jaren 1505-1518 vindt men als *prior* van Zeelhem genoemd Herman van Eynatten¹⁰⁾.

De priorenlijst van Zeelhem, door Willems geraadpleegd, is verre van volledig en niet geheel betrouwbaar. Willems' conclusie vindt echter in het bovenstaande bevestiging. Het is dus zeker, dat Dorlant nimmer *prior* te Zeelhem is geweest. Zijn overlijden is in 1508 door de Grande Chartreuse als volgt bericht : « *Obiit D. Petrus Dorlant monachus professus domus Diestensis* ». In de overlijdensberichten van prioren of oud-prioren placht het generaal kapittel doorgaans van de waardigheid van den overledene melding te maken. Ook andere officies, welke de gestorvene had bekleed, plachten meestal te worden vermeld. Het voormelde overlijdensbericht van Dorlant bevat daarom ook een vrij zekere aanwijzing, dat hij nooit *prior* is geweest. Ook valt daaruit op te maken, dat Dorlant in 1507 reeds als *vicarius* was afgetreden. Was hij nog in functie, dan zouden er zeer waarschijnlijk aan toegevoegd zijn de woorden : « *vicarius eiusdem domus* »¹¹⁾.

Wat pleit er nu — vraagt Willems zich af — voor de identificatie Pieter van Diest-Dorlant ?

1° de geestelijke strekking van beider werk, hetgeen echter zeer juist slechts als een zwak argument wordt aangemerkt ;

2° volgens Logeman het feit, dat Dorlant in den titel van een zijner geschriften wordt genoemd Pieter van Diest. Logeman had het voormelde *Chronicon* op het oog. Dit argument wordt terecht door Willems verworpen als berustende op een vergissing¹²⁾.

3° de tekst van een Latijnsch versje, opgenomen in het in 1514 bij Dirk Maertens gedrukte tractaat van Dorlant *De mysterio seu spirituali habitus carthusiensis significantia*, waaruit men zou kunnen opmaken, dat Dorlant drama's heeft geschreven. Hiermede worden, schrijft Willems, slechts bedoeld de door Dorlant geschreven gedramatiseerde dialogen. Hij behandelde zijn onderwerpen bij voorkeur in dialoogtrant ;

4° het feit, dat geen andere Pieter van Diest te vinden is, die als schrijver van Elekerlyc in aanmerking kan komen. Voorzover ons bekend is, wordt Dorlant door geen der oudere schrijvers Pieter van Diest genoemd.

Een lijst van Dorlant's geschriften is opgesteld door den Leuven-

10) Oorkonde d.d. 1 April 1508 in het Staatsarchief te Hasselt, fonds kartuizers ; WILLEMS t. a. p. blz. 6.

11) De kartuizer, op blz. 7 door Willems aangeduid, van wien hij slechts de voorletters fr. P. B. kende, is ongetwijfeld wijlen Dom Palémon Bastin.

12) Willems vergist zich echter op zijn beurt, waar hij mededeelt (bl. 10), dat de bovenvermelde Keulsche uitgever van het *Chronicon* op de titelbladzijde als auteur vermeldt : « *Petrus Dorlandus Diestensis* ». Het *Diestensis* slaat hier op hetgeen daarop volgt : « *Diestensis olim Cartusiae prioris* ».

schen kartuizer Andries van Amsterdam¹³⁾ en afgedrukt achter het tractaat *De enormi proprietate monachorum vitio dialogus cultissimus*, dat 13 September 1513 bij Dirk Maertens te Leuven is gedrukt door de zorgen van D. Andries. Willems (blz. 11-16) drukt deze lijst af met vermelding van de hem bekende handschriften en gedrukte uitgaven der onderscheiden nummers.

Van de *Corona Carthusiana* noemt Willems geen handschriften. Wij vestigen er de aandacht op, dat de kartuizers van Keulen hiervan een 15e eeuwsch handschrift hebben bezeten, dat later in de bekende collectie Philipps is terecht gekomen¹⁴⁾. Waarschijnlijk heeft Petreius den tekst van dien codex gebezigd. Een ander handschrift van de *Corona Carthusiana* wordt bewaard in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel¹⁵⁾. Het is afkomstig van de kartuizers van Geeraardsbergen en bevat ook het VIIIe boek, handelend over de « *Scriptores Ordinis Cartusienensis* », dat — gelijk wij hebben medegedeeld — in de gedrukte uitgave van 1608 is weggelaten.

De opgave van de door Willems gevonden exemplaren van de Keulsche editie van 1608 is waarschijnlijk vatbaar voor een uitgebreide aanvulling. Wij volstaan echter met een verwijzing naar het exemplaar te Nijmegen (Universiteitsbibliotheek) en het in ons bezit zijnde exemplaar.

Bij het *Vita Sanctae Annae* van Dorlant merken wij op, dat de Arnhemsche kartuizer Wouter Bor een leven van Sint-Anna uit het Latijn heeft vertaald. Deze Nederlandsche vertaling, getiteld *Die Historie van Sint Anna*, is herhaaldelijk gedrukt, o.a. in 1504 te Deventer¹⁶⁾ en c. 1530 bij W. Vorsterman te Antwerpen. De gelegenheid heeft ons ontbroken om na te gaan of er verwantschap bestaat tusschen het werk van Bor en dat van zijn confrater en tijdgenoot Dorlant. In dit verband moge ook de aandacht worden gevestigd op een *Vita S. Annae P. Dorlandi*, aanwezig in de Universiteitsbibliotheek te Utrecht¹⁷⁾.

N° 20 van de lijst der geschriften luidt *Dyalogus inter Distemium et Servatium de cognitione sui utique laudabilem*. Willems (blz. 18) heeft zich afgevraagd, wie met dezen Diesthemius mag zijn bedoeld. Morotius¹⁸⁾ verschaft echter hieromtrent licht. In

13) Over hem *Nieuw Ned. Biograf. Woordenboek*, VIII (Leiden 1930), 24-25.

14) DR. KL. LÖFFLER, *Kölnische Bibliotheksgeschichte in Umriss* (Köln 1923), blz. 72. Mr. Willems kan in dit werk de door hem gezochte uitvoerige bijzonderheden aantreffen omtrent de lotgevallen van de Keulsche kartuizer bibliotheek.

15) J. VAN DEN GHEYN S. J., *Catal. des Manusc. de la Bibl. Royale de Belgique*, VI (Bruxelles 1906), p. 752.

16) Een exemplaar hiervan bevindt zich in de Landesbibliothek te Düsseldorf.

17) Dit exemplaar gaat schuil in één band met LUDOLPHUS SAXO, *Vita Jesu Christi* (H. Fol. 176).

18) C. J. MOROTIUS, *Theatrum chronologicum sacri Cartusienensis ordinis* (Turini 1681), blz. 114-116.

zijn lijst der geschriften van Dorlant vermeldt hij onder n° 20 den blijkbaar meer volledigen titel : *Dialogus inter Jo. Diestemium Blaerum et Servatium de cognitione sui concinnatus ad instantiam ejusdem Jo. Blaeri, cujus etiam tractatum de Revelatione institutionis Festi venerabilis Sacramenti correxit. prout liquet ex mutuis eorumdem epistolis praefixis ipsimet libello, excusso opera P. Jo. Majoris e Societate Jesu in Magni Speculi Exemplorum, Duacenae editionis, pag. 348, tit. Festum »*¹⁹⁾.

Van Petrus Diesthemius is hier dus geen sprake. Dorlant heeft zijn vriend Johannes Diesthemius Blaerus in dien dialoog als spreker ingevoerd.

Als n° 17 van zijn lijst heeft Andries van Amsterdam vermeld *Dyalogi sex ex theologia naturali Raymundi*. Willems teekent in een noot hierbij aan, dat deze dialogen in 1499 bij Heinrich Quentell te Keulen zijn uitgegeven onder den titel *Viola animae per modum dyalogi inter Raymundum Sebundum et Dominicum Seminiverbium*. Dit werk is in de eerste helft der 16e eeuw herhaaldelijk herdrukt.

Ik moge in dit verband wijzen op een tweetal studies van Abbé O. Reulet, die Mr. Willems onbekend zijn. Ook wij kennen er niet veel meer dan de titels van, n.l.:

ABBÉ O. REULET, *Un inconnu célèbre. Recherches historiques et critiques sur Raymond de Sebonde* (Paris 1875)²⁰⁾.

De schrijver van deze studie komt op tegen de meening, dat deze dialogen moeten worden toegeschreven aan Raymond de Sebonde en betoogt, dat Dorlant er de auteur van is. Reulet heeft den 7en dialoog uit de *Viola animae* afzonderlijk gepubliceerd onder den titel : *Une passion de Notre Seigneur à l'aurore de la Renaissance. Dorland le Chartreux, Les mystères de la Passion. Dialogue entre la Vierge Marie et Dominique*. Traduit du latin par l'abbé O. REULET (Paris 1876)²¹⁾.

In de omstreeks 1623 door Gerardus Eligius opgestelde boekenlijst van de kartuizers van 's Hertogenbosch, opgenomen in een handschrift uit dien tijd²²⁾, vindt men genoemd :

« *Theologia moralis Petri Dorlant forte prohibita si sit eadem cum Theologia germanica ; fuit autem aliquot annis prohibita per bullam Matthaei Hovii Archiepiscopi* ».

Volledigheidshalve mogen wij op deze aantekening hier de aandacht vestigen.

19) Het *Magnum Speculum Exemplorum*, bewerkt door den Jesuïet JOANNES MAIOR, verscheen het eerst te Dowai in 1603. Zie B. KRUIWAGEN O. F. M., *Het « Speculum Exemplorum »*, in *Bijdragen voor de Geschiedenis van het Bisdom van Haarlem*, XXIX (1905), blz. 329-453, in het bijzonder blz. 331-333.

20) 336 blz. in 12°.

21) 144 blz. Een tweede uitgave is in 1878 verschenen.

22) *Domus Sanctae Sophiae descriptio* (hs. Chartreuse de Séguinac), fol. 160 e.v.

Er is nog een bijzonderheid, die ons in verband met de Elckerlyc-kwestie reeds lang heeft geintrigeerd, namelijk deze, of het Maastrichtse schoolhoofd Ischyrius, die in 1536 de Latijnsche uitgave bezorgde, betrekkingen heeft gehad met de kartuizers van Zeelhem. Een aanwijzing in die richting meenden wij wel te hebben gevonden. In 1506 behoorde tot het convent van Zeelhem D. Judocus Sterck. Wij weten van hem, dat hij in 1506-1509 elders verblijf heeft gehouden, doch in laatstgenoemd jaar weder in Zeelhem is teruggekeerd. Was deze D. Judocus misschien een verwant van Christiaan Sterck (Ischyrius)? Het antwoord daarop moeten wij schuldig blijven ²³⁾.

Op blz. 20 en 21 bespreekt Willems de vraag of Dorlant verbonden kan zijn geweest aan een rederijderskamer, zooals wel eens is beweerd. Zonder meer kan worden aangenomen, dat zulks tijdens zijn kartuizertijd stellig niet het geval is geweest. Wel kan hij zich natuurlijk vóór het onbekende tijdstip van zijn intrede in de Orde met de rederijders hebben ingelaten. Doch, daar uit niets blijkt, dat hij geboortig was van Diest, is er geen enkele reden om aan te nemen, dat hij zich juist aldaar op dit terrein zou hebben bewogen.

Het is te betreuren, dat het kartuizerklooster te Zeelhem nog zoo weinig de belangstelling der historiebeoefenaars heeft getrokken. Voor een goede geschiedkundige beschrijving van dit huis en zijn bewoners kan de studie van Raijmakers ²⁴⁾ nauwelijks doorgaan. Alleen reeds om de beteekenis van het convent voor de geschiedenis der Middelnederlandsche letterkunde verdient het de bijzondere aandacht. Niet minder dan drie voortreffelijke beoefenaars van het Dietsche proza hebben daar in de 15e eeuw het kartuizerhabijt gedragen. Herman Steenken van Zuiddorpe († 1428) ²⁵⁾, bekend o. m. om zijn *Expositie op den Pater Noster* ²⁶⁾, was geproft monnik van dit huis. Jan van Brederode († 1415) ²⁷⁾ heeft als convers te Zeelhem *Des Coninx Summe*, de voortreffelijke Dietsche vertaling van een gedeelte der « Somme le Roy », geschreven.

23) Ook Dr. J. F. M. STERCK, die aangaande het geslacht Sterck vele gegevens heeft bijeengebracht, kon ons hieromtrent niet inlichten.

24) F. J. RAIJMAKERS, *Historische Oogslag op het voormalige Kartuizerklooster te Zeelhem* (Brussel 1863).

25) Over hem o. a. J. JACOBS in *Verslagen en Mededeelingen der Vlaamsche Academie voor Taal en Letteren* 1927, blz. 50-72. Zeer terecht is A. J. FRUYTIER o. CIST. in *Biekorf* XXXIII Jrg. (1927), 356-358, opgekomen tegen Jacobs' gissing, dat Steenken niet afkomstig zou zijn uit Zuiddorpe bij Axel, doch uit Schüttof in West-Duitschland. (Suiddorpe is vaak gelezen als Scutdorpe). Daarover echter later meer.

26) Vgl. ook Dr. C. G. N. DE VOOYS, *Middelnederlandsche Legendén en Exempelen* (Groningen 1926), blz. 50.

27) *Nieuw Ned. Biograf. Woordenboek*, VII (Leiden 1927), 200.

Waar de auteur van « Elckerlyc » de stem Gods laat spreken :

« Al dat op wast arghert voert
Daerom wil ic nu als behoert
Rekeninghe van elckerlyc ontfaen ».

worden bij ons herinneringen wakker geroepen aan Brederode's werk, waarvan deze de lezing zeer aanprijst, want, schrijft hij : « het leert ons hoe wi onse rekeninghe maken sullen teghen den groten rekendach daermen summam summarum voer den groten Coninc brenghen moet ».

Wie zich zou zetten aan het schrijven van een monographie over de kartuizers van Zeelhem in de 14e en 15e eeuw, zou bovendien bij zijn studie nog andere belangwekkende figuren ontmoeten. Uit de priorenreeks noemen wij slechts Hendrik van Coesfeld ²⁸⁾, Everard van Heusden ²⁹⁾, Gozewijn Comhair ³⁰⁾ en Henricus de Piro ³¹⁾.

Raissius ³²⁾ merkte reeds op, dat Dorlant in zijn *Chronicon Cartusiense* van zijn eigen Zeelhemse klooster nauwelijks spreekt.

Niet minder dan de kwestie van het auteurschap van *Elckerlyc* blijft zoowel de persoon en het werk van Dorlant als de geschiedenis van de chartreuse te Zeelhem boeien. Verdere nasporingen en studies moeten echter worden afgewacht. Mr. Willems beloofde weldra een en ander te zullen publiceeren uit de briefwisseling van Dorlant. Onder zijn confraters, met wien hij correspondeerde, bevonden zich Jan Pietersz. van Delft, prior te Leuven, Adriaan Jansz. van Brouwershaven, prior te Delft en Lambert Fekerdey, prior te Amsterdam en wellicht ook de voormelde Andries van Amsterdam, die echter eerst in 1504 bij de Leuvense kartuizers was ingetreden.

Wij wachten met veel belangstelling deze publicatie af en hopen dat bovenstaande losse aantekeningen den geleerden schrijver en wellicht ook anderen tot nader onderzoek zullen aanzetten.

Beverwijk.

H. J. J. SCHOLTENS.

28) Zie *Archief Aartsbisdom Utrecht* LVI (1932), 23-30 ; E. LAMALLE S. J., *Chronique de la Chartreuse de la Chapelle à Hérimmes-lez-Enghien* (Louvain 1932).

29) Deze prior schreef in het Dietsch een tractaat, door Petreius, t.a.p. blz. 39, genoemd *De interna cordis tranquillitate*.

30) *Archief Aartsbisdom Utrecht*, LI (1925), 101-173.

31) LAMALLE, t.a.p. 70, 82.

32) A. RAISSIUS, *Origines Cartusiarum Belgi* (Duaci 1632), 49-53.